

PM 2008:82 RIII (Dnr 315-4759/2007)

Utkast till regional energistrategi för främjande av energiomställning i Stockholms län

Remiss från Länsstyrelsen i Stockholms län

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen från länsstyrelsen överlämnas och återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Remiss av utkast till energistrategi för Stockholms län har inkommit från Länsstyrelsen för yttrande, se *bilaga 2*. Remisstiden sträcker sig till den 17 mars 2008. Staden har medgett visst anstånd för att inkomma med svar. På grund av tidsbrist kommer ärendet att skickas in under hand.

Länsstyrelsen i Stockholms län har på uppdrag av regeringen tagit fram ett utkast till energistrategi för Stockholms län. Uppdraget är givet till Länsstyrelserna i Stockholm, Norrbottens, Skåne och Kalmar län vilka utgör pilotlän för uppdraget. Energi-strategierna ska tas fram i samarbete med Statens energimyndighet och andra aktörer i länet.

Energistrategin är tänkt att utgöra en del i det övergripande nationella uppdraget om omställning till ett hållbart energisystem där Sverige förbinder sig att minska utsläppet av växthusgaser med 4 % under perioden 2008-2012. Energiomställningen innebär att öka hushållningen med energiresurser samt öka användningen av förnybara energikällor. Utkastet är en övergripande strategi som utgör ett första steg. Det fortsatta arbetet kommer att omsättas i en handlingsplan.

Visionen i utkastet är att på kort sikt effektivisera energiutbytet, minska utsläppet av klimatpåverkande gaser och öka andelen förnybara energikällor i avvägning med minimerade samhällskostnader och optimala förutsättningar för regionens hållbara tillväxt och på längre sikt övergå till en fossilfri energianvändning med minimal klimatpåverkan.

Hela utkastet till energistrategi finns att läsa på http://www.ab.lst.se/upload/dokument/publikationer/M/Rapportserien/2007/Remiss_2007_UTKAST_energistrategi_Stockholms_lan.pdf

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, SISAB, Stockholms Hamnar AB, Stockholm Vatten AB samt Svenska Bostäder AB. Trafikkontoret, Stockholm Vatten AB och SISAB har avgett kontorsyttrande. Svenska Bostäder AB har avstått från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret konstaterar att de förslag till åtgärder som föreslås i utkastet är översiktliga och kontoret förutsätter att en handlingsplan blir mer detaljerad med tydliga och prioriterade mål. Av handlingsplanen bör tydligt framgå vem som ansvarar för vad och hur de olika åtgärderna ska finansieras.

Stadsledningskontoret ser fördelen med att fördela ansvar och kostnadsberäkna de åtgärder som behöver genomföras för att tydliggöra och tidigt kunna ge verksamheterna stöd för budgetering av omställningen.

Exploateringsnämnden konstaterar att en omställning av energisystemet i länet kommer att kräva medverkan på olika sätt av alla i hela samhället. Nämnden delar uppfattningen att det största hindret för att öka energieffektiviseringen och öka andelen förnybar energi är ekonomin, men att det också är viktigt att bryta invanda mönster och förändra attityder. Nämnden påpekar att en strategi utan koppling till finansiella och ekonomiska realiteter riskerar att inte bli någon strategi. Överhuvudtaget framstår den nya företeelsen Regional energistrategi oklar till sin formella status och funktion. Framförallt gäller detta strategins betydelse för andra än Länsstyrelsen och andra statliga organ och myndigheter. Exploateringsnämnden förordar att innan utkastet till regional energistrategi förs vidare för fortsatt behandling hos regeringen bör dess formella status och funktion utredas. Vidare synes nödvändigt att det klarläggs vilka ekonomiska resurser som statsmakterna avser ställa till förfogande för strategins och efterföljande handlingsprogram genomförande. För det fall energistrategin och efterföljande handlingsprogram görs tvingande mot ickestatliga organ och medborgare bör en förnyad remissbehandling ske.

Fastighetsnämnden anser att rapporten är utarbetad som en verksamhetsplan för Länsstyrelsens energiarbete och inte riktar sig till övriga verksamheter i länet. Att enbart fokusera och förlita sig på Länsstyrelsens insatser kommer inte att uppfylla visionen som beskrivs i utkastet. Om inte övriga verksamheter känner sig delaktiga eller berörda av energistrategin så försvåras Länsstyrelsens insatser och samarbete med aktörer i länet. Nämnden uppmärksammar att ingen från industrin/fastighetsägarna ingått i referensgruppen till framtagande av energistrategin, vilket måste vara en brist vid framtagande av en energistrategi för länet. I övrigt föreslår nämnden att strategin bör samordnas med den energistrategi som miljöförvaltningen inom Stockholms stad utarbetat med stadens verksamheters energistrategier som grund.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det är positivt att energifrågorna tydligt lyfts fram så som nu sker på flera olika nivåer. Det skulle emellertid vara önskvärt med att tydligare hålla samman arbetet på detta område. Det framgår inte hur denna länsstrategi förhåller sig till de nationella målen eller det arbete som sker på EU-nivå. Det framgår inte heller vilken status detta dokument kommer att ha. I utkastet till strategi konstateras det vidare att vägtrafiken står för de största och mest svårbemästrade utsläppen av klimatstörande ämnen. Därför är det förvånande att inte fler insatsområden för vägtrafiken föreslås. Nämnden efterlyser exempelvis tydligare strategier

för att öka andelen förnybara bränslen till transporter, för ökad gång- och cykeltrafik och för ökad och förbättrad kollektivtrafik, särskilt spårvägssatsningar.

Stadsbyggnadsnämnden befarar att det finns en risk att tydligheten grumlas när den spänner över allt för stora områden. Risken finns att de många arbetsuppgifter som föreslås blandas med det dagliga arbetet och inte tydliggör just frågan om energiomställning. Nämnden anser det vidare naturligare att regionplane- och trafikkontoret sammanhåller arbetet med en strategi och en handlingsplan. Många av de frågor där full rådighet gäller relaterar tydligt till de uppgifter detta kontor har. De aktiviteter och förslag som presenteras i utkastet har ej på tydligt sätt koppling till mål inom olika energirelaterade sektorer, såsom trafik och uppvärmning. Enligt stadsbyggnadsnämndens mening är det naturligt och önskvärt att strategier och aktiviteter tar sin utgångspunkt i brett förankrade målsättningar.

SISAB framför synpunkter endast vad gäller delar av punkten 3.2 och om delar av punkten 3.3 *SISAB* och anser att länsstyrelsens förslag om att utveckla samarbete med energimyndigheten och Boverket i syfte att påverka utformningen av nya energistöd är positivt. Bolaget anser vidare att informationen om energistöd kan förbättras samt att vi ser behov av stöd vid administration och kommunikation med länsstyrelse eller annan part. *SISAB* är positiv till att länsstyrelsen arbetar för att främja utbyggnad av fjärrvärme i regionen.

Trafikkontoret anser att Regional energistrategi bör definieras och ställer sig frågande till om länet är en lämplig avgränsning eller om området ska vara större eller mindre. Den geografiska avgränsningen bör bli föremål för diskussion i det fortsatta arbetet. Stora energiprojekt kräver samverkan över såväl kommun- som länsgränser. Det kan också diskuteras i vilken form regional energiplanering ska bedrivas. Om planeringen baseras på kommunala planer kan Region- och Trafikkontoret (RTK) vara sammanhållande inom ramen för regionplaneprojektet. Om å andra sidan staten vill ha stort inflytande finns hela skalan av lag och författningsföreskrifter att tillgå liksom ekonomiska styr- och incitamentsverktyg. Länsstyrelsens roll är i det sammanhanget oklar. Kontoret anser att den regionala energiplaneringens status och organisation bör klargöras i det fortsatta arbetet.

Det kan också diskuteras i vilken form regional energiplanering ska bedrivas. Den kan ske på frivillig grund i samverkan mellan kommuner och andra aktörer eller genom statlig styrning och medverkan.

Stockholms Hamnar AB anser att det är viktigt att Länsstyrelsen tar ett övergripande ansvar och bevakar att kommunerna i sin fysiska planering reserverar mark för produktion av förnybar energi i både södra och norra regiondelarna. Länsstyrelsen har en viktig roll när det gäller att bevaka att områden som i kommunernas översiktsplaner avsatts till områden för teknisk försörjning som anläggningar för energiproduktion, kraftledningsnät, naturgasledningar, avfallsanläggningar samt vatten- och avloppsanläggningar *inte* tas bort eller bebyggs i sin närhet så att deras nuvarande eller framtida funktion undergrävs.

Stockholm Vatten AB betonar vikten av att Länsstyrelsen underlättar satsningar i regionen för framställning och användning av biogas. Genom en förbättrad infrastruktur för biogas så stimuleras fordonsindustrin att fortsätta utvecklingen av biogasfordon.

Mina synpunkter

Jag delar i allt väsentligt de synpunkter som framförts av stadens remissinstanser.

Stockholms stad arbetar konsekvent med att minska växthusgasutsläppen från kommunen. Utsläppen per stockholmare är idag 4 ton CO₂ ekv medan motsvarande tal år 1990 var 5,3 ton. Konverteringen till fjärrvärme har ökat stadigt och idag är drygt åttio procent av flerbostadshusen anslutna till fjärrvärmesystemet. All kollektivtrafik i innerstaden drivs på förnybara bränslen. Stockholm har ett kortsiktigt mål om att minska växthusgasutsläppen med 10 procent till år 2011 och under våren förväntas även kommunfullmäktige fatta beslut om att minska växthusgasutsläppen med 25 procent till 2015. Staden har också som ett långsiktigt mål att vara fossilbränslefri till år 2050. Inom ramen för miljöprogrammet har staden mål att hundra procent av bilparken ska utgöras av miljöbilar till år 2010, att verka för att nybilsförsäljningen av miljöbilar ökar från dagens 19 procent till 35 procent, att energieffektiviseringar skall genomföras i stadens byggnader, 35 procent av matavfallet från storhushåll och restauranger ska nyttiggöras samt att incitament att spara energi skall skapas exempelvis genom att införa individuell mätning av tappvarmvatten och värme i nybyggnationer. Staden verkar vidare för att främja utvecklingen av biogasmarknaden i Stockholm och har i samarbete med berörda aktörer arbetat fram en biogasstrategi. I 2008 års budget avsätts en miljard inom staden till energieffektiviseringsinvesteringar. Fastighetskontoret startade under hösten 2007 ett EPC-projekt (Energy Performing Contracting) och räknar med att åstadkomma energieffektiviseringar i sina byggnader med mellan tio och femton procent. Vidare har en energiplan tagits fram på stadsbyggnadskontoret och denna kommer inom kort att vara föremål för beslut i stadsbyggnadsnämnden för att därefter fastställas av kommunfullmäktige. Stockholm har sammantaget antagit ambitiösa mål. Jag anser att det finns stora fördelar med regionsamverkan i dessa frågor för att förbättra förutsättningarna att nå goda resultat. Ett sådant arbete bedrivs delvis genom regionplane- och trafikkontoret (RTK). Mot bakgrund av detta är det viktigt att klargöra energiplaneringens roll. Utkastet till energiplaneringen är väl översiktlig och jag saknar förslag på konkretiserade mål och uppföljning. Jag anser liksom flera av stadens remissinstanser också påpekat att det är viktigt att den regionala energiplaneringens status och organisation klargörs. Det är positivt att energifrågorna tydligt lyfts fram så som nu sker på flera olika nivåer, men risken att dubbelarbete uppstår är stor om arbetet inte tydligare hålls samman. Det framgår inte hur denna länsstrategi förhåller sig till de nationella målen eller det arbete som sker på EU-nivå. Utkastet till strategi spänner över väldigt många områden som både kräver samordning och en konkretisering i form av en handlingsplan. Handlingsplanens utgångspunkt skulle kunna vara de mål som finns uppsatta för 2020, nationellt och inom EU. Utifrån dessa kan delmål och hållpunkter för vissa tidpunkter formuleras för att säkerställa att målen uppnås, s.k. backcasting. Mål och åtgärder måste vara tidsatta, ha tydliga åtgärdsägare och i förekommande fall kostnadsberäknas. Lämpliga nyckeltal kan underlätta uppföljningen.

Stockholms Hamnar AB påtalar längst ner på s 14 i sitt yttrande att frågor om markanvändning för energianläggningar m.m. måste finnas med i program och utvecklingsplaner och att länsstyrelsen är en viktig aktör i den delen, en nog så viktig aspekt ur ett länsmässigt energieffektiviseringsperspektiv.

Av förordet till energistrategin framgår att strategin ska röra länet som helhet och inte enbart Länsstyrelsens insatser medan det i sammanfattningen till energistrategin

står om Länsstyrelsens insatser. Rapporten förefaller vara en verksamhetsplan för Länsstyrelsens energiarbete och riktar sig inte till övriga verksamheter i länet. Att enbart fokusera och förlita sig på Länsstyrelsens insatser kommer inte att uppfylla visionen som beskrivs i utkastet. Om inte övriga verksamheter känner sig delaktiga eller berörda av energistrategin så försvåras Länsstyrelsens insatser och samarbete med aktörer i länet. Ingen från industrin/fastighetsägarna har ingått i referensgruppen till framtagande av energistrategin, vilket måste anses vara en brist.

Innan utkastet till regional energistrategi förs vidare för fortsatt behandling hos regeringen bör dess formella status och funktion utredas. Vidare synes nödvändigt att det klarläggs vilka ekonomiska resurser som statsmakterna avser ställa till förfogande för strategins och efterföljande handlingsprogramms genomförande.

Slutligen vill jag framföra att städer kan - rätt utformade - vara miljö- och energieffektiva i sig. Därför är det ett problem att vi idag har miljö kvalitetsnormer som är motstridiga och därmed riskerar motverka byggandet av hållbara och energieffektiva städer och detta borde Länsstyrelsen uppmärksamma.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen från länsstyrelsen överlämnas och åberopas denna memoriam.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 2 april 2008

ULLA HAMILTON

Bilagor

1. Reservationer
2. Utkast till regional Energistrategi

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Godkänna föredragande borgarrådets förslag till beslut.
2. Förorda att en regional klimatberedning inrättas.
3. Därutöver anför följande.

En regional samordning är av godo, reella redskap behövs för att en sådan ska ge resultat. Arbetet kan inte begränsas till verksamheter där länsstyrelsen själv har rådighet. Klimat- och sårbarhetsutredningen har föreslagit att länsstyrelserna bör inrätta klimatdelegationer för att driva omställningsarbetet framåt. Det bör ske.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Roger Mogert, Tomas Rudin* och *Teres Lindberg* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att som svar på remissen anföra:

Utkastet till regional energistrategi visar på den stora bredd av åtgärder som behövs och vikten av samverkan inom regionen. Tyvärr är strategin i föråldrad med gamla utsläppsmål och texter som saknar visioner och problematiserar onödigt mycket. Därför bör strategin omarbetas och skärpas. Målet på enbart 4 procent som nämns i strategin bör ersättas med aktuella mål på nationell nivå och EU-nivå, dvs. till 40 procents minskning fram till 2020. Strategin bör ha delmål och hållpunkter och backcasting är ett bra sätt att visa hur målen kan nås. Sverige och Stockholms län bör vara ett föregångsland vad gäller klimatarbete och det bör synas tydligt i energistrategin. I texten finns flera exempel på där man betonar konflikter mellan miljömål och andra mål onödigt mycket. Det är mer relevant att lyfta fram hur miljö- och hälsomål samverkar än att påstå att det finns konflikter mellan dessa mål. Både ökat cyklande och minskad biltrafik bidrar både till bättre hälsa samtidigt som miljön blir bättre. I strategin står också att ekonomi är ett hinder för energieffektiviseringar, vilket är märkligt då många energisparåtgärder också sparar pengar. Även nyinvesteringar i trafikinfrastruktur nämns, men inte vilken typ av investeringar. Vägsatsningar kan knappast ligga i linje med minskning av energianvändning och växthusutsläpp. I utkastet saknas också diskussion om ekonomiska incitament och styrmedel, till exempel nämns inte trängselavgifter, vilket bör göras.

Utöver de förslag på åtgärder som finns i strategin finns det många fler möjligheter för länsstyrelsen att agera klimatsmart än de förslag som nämns i utkastet. Länsstyrelsen kan med fördel delta i planeringen för energieffektiv bebyggelse, se till att eco-driving finns med i körkortsutbildningen, stötta ekologiskt jordbruk, inte ge tillstånd till energislukande industrier, se till att skogsvården använder skogen energieffektivt etc.

ÄRENDET

Stockholms stad har fått Länsstyrelsens utkast till regional energistrategi på remiss. Remisstiden sträcker sig till och med den 17 mars 2008. Visst anstånd har medgetts, men på grund av tidsbrist kommer ärendet att skickas in under hand.

Regeringen har gett bl.a. Länsstyrelsen i Stockholm i uppdrag att i samråd med Energimyndigheten utarbeta en regional energistrategi. Den ska omfatta både Länsstyrelsens eget och andra aktörers arbete på energiområdet för att kunna ta ett samlat grepp om frågorna. Strategin omfattar inte risk- och sårbarhetsanalyser eller klimatanpassning.

Strategin ska främja en omställning av energisystemet. Med omställning menas en ökad hushållning av energiresurser och en ökad användning av förnybara energikällor.

Utkastet till strategi är genom remitteringen på väg att förankras i länet och en lång rad intressenter har ingått i projektorganisationen för att ta fram strategin.

I utkastet presenteras 38 insatsområden för omställningen. Dessa delas in i insatser som Länsstyrelsen ska genomföra, sådana som Länsstyrelsen ska genomföra i samverkan med andra aktörer och slutligen insatser som Länsstyrelsen ska förmå andra aktörer att genomföra. Av de 38 områdena berör 5 helt eller delvis vägtrafiken. Resten behandlar lokalisering av energianläggningar, omställning av produktionen, samverkan, tillsyn, information, finansiering, upphandling, regelverk samt effektivisering i lokaler och bostäder osv.

Ett av underlagen till energistrategin har varit en intervjuundersökning riktad till 14 aktörsgrupper inom energiområdet i länet. En slutsats av denna är enligt rapporten att det behövs en samlande aktör i länet och att Länsstyrelsen är en lämplig sådan. För att klara ett samlande uppdrag behöver resurser skjutas till.

I utkastet till energistrategi redogör Länsstyrelsen för förutsättningar, vision, mål och hur det vidare arbetet kan utformas. I det vidare arbetet ingår att strategin omsätts i en handlingsplan. Däremot anges varken vilken period strategin ska omfatta eller när målen ska vara genomförda.

Hela utkastet till energistrategi finns att läsa på http://www.ab.lst.se/upload/dokument/publikationer/M/Rapportserien/2007/Remiss_2007_UTKAST_energistrategi_Stockholms_lan.pdf

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, SISAB, Stockholms Hamnar AB, Stockholm Vatten AB samt Svenska Bostäder AB. Trafikkontoret, Stockholm Vatten AB och SISAB har avgett kontorsyttrande. Svenska Bostäder AB har avstått från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

En strategi på regional nivå är nödvändig och kan tillsammans med globala, nationella och lokala mål och strategier bidra till att lösa stockholmsregionens långsiktiga energiförsörjning.

Utkastet till strategi spänner över många områden som både kräver samordning och kon-

kretisering i form av en handlingsplan. Enligt utkastet är framtagandet av en handlingsplan nödvändig för att arbetet ska leda framåt. Utgångspunkten måste vara de nya mål som nu arbetas fram, nationellt, inom EU och globalt. En handlingsplan bör också anpassas till den tidsperiod som gäller för dessa mål. Ett lämpligt slutdatum bör vara år 2020.

Handlingsplanen måste även omfatta en samlad energiplan med helhetstäckande lösning för stockholmregionen och Mälardalens samlade energiförsörjning. Den måste svara mot det tillväxt- och utvecklingsbehov som föreligger, med en tillväxt på 30 000 nya invånare varje år. Den måste också tillgodose behovet av regionala logistiklösningar där ansvaret inte endast ligger på enskilda kommuner.

Stadsledningskontoret konstaterar att det i förslag till energistrategi saknas utveckling av frågan om sårbarhet, känslighet och inte bara risker i ett klimatperspektiv. Det behövs en strategi som visar hur energiförsörjningen kan ske på ett säkert sätt, vara geopolitiskt gångbart och medge visst redundans.

Stadsledningskontoret konstaterar också att staten måste utveckla sin kapacitet och förmåga att medverka i energisektorns utveckling för att tillmötesgå människors beteende, flyttmönster med mera. Staten behöver strategisk kapacitet vilket borde uttryckas i en regional strategi och handlingsplan.

De förslag till åtgärder som föreslås i utkastet är översiktliga och stadsledningskontoret förutsätter att en handlingsplan blir mer detaljerad med tydliga och prioriterade mål. Av handlingsplanen bör tydligt framgå vem som ansvarar för vad och hur de olika åtgärderna ska finansieras.

Stadsledningskontoret ser fördelen med att fördela ansvar och kostnadsberäkna de åtgärder som behöver genomföras för att tydliggöra och tidigt kunna ge verksamheterna stöd för budgetering av omställningen.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att många energiomställningsåtgärder blir dyrare ju längre fram i tiden de genomförs. I Sternrapporten, som skrevs av världsbankens förre chefsekonom – Nicholas Stern, konstateras att kraftfulla åtgärder för att minska utsläppen måste ses som en investering för att undvika riskerna för allvarliga konsekvenser i framtiden. I rapporten görs bedömningen att om det investeras klokt idag kommer kostnaderna för energiomställningen att vara hanterbara. Stadsledningskontoret ser därför positivt på att hastigheten i omställningen inledningsvis är hög och att staden aktivt bör delta i det fortsatta arbetet med handlingsplan för energiomställning i länet.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 februari 2008 att besvara kommunstyrelsens remiss av utkastet till regional energistrategi med kontorets tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Ann-Margarethe Livh (v) med hänvisning till sitt yrkande, *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Emilia Hagberg (mp) med hänvisning till sitt yrkande, *bilaga 1*.

Ersätтарыtrande gjordes av ersättaren Lotten von Hofsten (v) med instämmande i Ann-Margrethe Livhs yrkande, *bilaga 1*.

Ersätтарыtrande gjordes av ersättaren Torkel Tigerschiöld (mp) med instämmande i Emilia Hagbergs yrkande, *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Att ställa om energisystemet i länet och hela landet till ökad hushållning med energiresurser och ökad användning av förnybara energikällor, kommer att bli en svår uppgift. Om det ska lyckas och beroende på hur långt en sådan omställning ska drivas, kommer det att kräva medverkan på olika sätt av alla i hela samhället.

Exploateringskontoret delar uppfattningen i Länsstyrelsens utkast att det största hindret för att öka energieffektiviseringen och öka andelen förnybar energi är ekonomin, men att det också är viktigt att bryta invanda mönster och förändra attityder. Kontoret kan också instämma i att de viktigaste aktörerna för omställning av energisystemet i regionen är energibolagen och politikerna. Energibolagen för att de producerar energi och politikerna för att de kan ge styrmedel i form av lagstiftning och bidrag.

Det kan mot den bakgrunden framstå som märkligt att de strategiska insatser för omställning av energisystemet i länet som listas av Länsstyrelsen i allt väsentligt enbart är av karaktären ”verka för”. Insatserna kan säkert i många fall ha en positiv betydelse men det är tveksamt om de kan få tillräcklig kraft. En strategi utan koppling till finansiella och ekonomiska realiteter riskerar att inte bli någon strategi.

Överhuvudtaget framstår den nya företeelsen Regional energistrategi oklar till sin formella status och funktion. Framförallt gäller detta strategins betydelse för andra än Länsstyrelsen och andra statliga organ och myndigheter. Vilken ställning och formell status ska strategin och efterföljande handlingsplan ha för t.ex. en kommun? Ska strategin och handlingsprogrammet på något sätt vara tvingande mot ickestatliga organ och medborgare eller ska de bara ha lösare funktion? Något svar på denna centrala fråga ges inte i Länsstyrelsens utkast.

Länsstyrelsen säger sig i utkastet uppfattas som en neutral aktör med förmåga att samordna och göra avvägningar mellan olika intressen. Sedan ett par år tillbaka har Länsstyrelsen uppdraget i regleringsbrevet att arbeta med en ny verksamhetsgren, *omställning av energisystemet*. En uppgift som samlande aktör för detta kräver därutöver enligt Länsstyrelsens utkast ett förtydligande av ”roll och mandat i relation till andra aktörer”.

Enbart den omständigheten att ett statligt länsorgan anser sig ha förmåga att göra avvägningar mellan olika intressen innebär, enligt exploateringskontoret, inte att det är självklart att Länsstyrelsen ska ges någon slags överordnad ställning gentemot andra samhällsorgan, kommuner, myndigheter och medborgarna. Avvägningar mellan olika intressen kan som bekant göras med olika betoning av skilda intressen.

Exploateringskontoret vill i sammanhanget erinra om att den statliga Ansvarskommittén har haft i uppdrag att analysera dagens samhällsorganisation och bedöma om det krävs förändringar av uppgiftsfördelning och struktur för att klara de utmaningar som de offentliga verksamheterna i framtiden kommer att ställas inför. Kommittén har bl.a. tagit upp vilka principer för ansvarsfördelning som bör gälla i samhällsorganisationen. Kommitténs slutbetänkande remissbehandlades förra året.

Exploateringskontoret vill också erinra om en annan, i likhet med den nya företeelsen Regional energistrategi, tämligen nyskapad juridisk företeelse inom miljöområdet, nämligen Åtgärdsprogram enligt miljöbalken för att uppfylla olika miljö kvalitetsnormer. Även de åtgärdsprogram avseende miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar som, efter förslag från Länsstyrelsen i Stockholm de senaste åren, har fastställts av regeringen, innehåll-

ler ofinansierade åtgärder som andra än statliga aktörer förutsätts genomföra och åtgärder utanför dessa aktörers rådighet. Detta har lett till svårigheter att genomföra åtgärdsprogrammen.

Exploateringskontoret förordar att innan utkastet till regional energistrategi förs vidare för fortsatt behandling hos regeringen bör dess formella status och funktion utredas. Vidare synes nödvändigt att det klarläggs vilka ekonomiska resurser som statsmakterna avser ställa till förfogande för strategins och efterföljande handlingsprogramms genomförande.

För det fall energistrategin och efterföljande handlingsprogram görs tvingande mot ickestatliga organ och medborgare bör en förnyad remissbehandling ske.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 7 februari 2008 att som svar på remissen återropa kontorets tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden Martin Michel (mp) och ersättaren Yildiz Kafkas (mp) enligt det av dem framställda yrkandet, *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Bengt Sandberg m.fl. (s) enligt det av dem framställda yrkandet, *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Martin Michel (mp) och ersättaren Yildiz Kafkas (mp), *bilaga 1*.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 januari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret håller med om att stockholmsregionen är i stort behov av en samlande aktör för energiomställningen, en aktör som bidrar till att sprida erfarenheter inom regionen och från andra regioner i Sverige. Kontoret vill förtydliga att det också är viktigt att som samlande aktör hämta erfarenheter internationellt. Fastighetskontoret håller med om att informationsinsatser och ökad kunskap inom energiområdet är viktigt, men vill tillägga att resurser för att bedriva löpande uppföljning (inte bara för verksamheter som kräver tillsyn enligt lag) bör tillsättas.

Fastighetskontoret tycker att rapporten är utarbetad som en verksamhetsplan för Länsstyrelsens energiarbete och inte riktar sig till övriga verksamheter i länet. I förordet till energistrategin står att strategin ska röra länet som helhet och inte enbart Länsstyrelsens insatser medan det i sammanfattningen till energistrategin står om Länsstyrelsens insatser. Att enbart fokusera och förlita sig på Länsstyrelsens insatser kommer inte att uppfylla visionen som beskrivs i utkastet. Fastighetskontorets uppfattning är att strategin måste sätta press på och involvera alla som verkar i länet och som kan bidra till ett hållbart energisystem. Om inte övriga verksamheter känner sig delaktiga eller berörda av energistrategin så försvåras Länsstyrelsens insatser och samarbete med aktörer i länet. Övergripande insatser riktade till verksamheter inom länet måste tas fram i strategin.

Fastighetskontoret har uppmärksammat att ingen från industrin/fastighetsägarna ingått i referensgruppen till framtagande av energistrategin, vilket måste vara en brist vid framta-

gande av en energistrategi för länet.

Kontoret tycker att visionen i energistrategin bör beskrivas på ett mer målande sätt, d.v.s. hur Stockholmsregionen ser ut när den blivit Europas mest attraktiva storstadsregion.

I övrigt föreslår kontoret att strategin bör samordnas med den energistrategi som miljöförvaltningen inom Stockholm stad utarbetat med stadens verksamheter energistrategier som grund.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 februari 2008 följande.

1. i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut, samt
2. därutöver anföra följande

”Länsstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att utarbeta ett utkast till strategi för främjande av omställning av energisystemet i Stockholms län. Vi anser att det är positivt att energifrågorna tydligt lyfts fram så som nu sker på flera olika nivåer. Det skulle emellertid vara önskvärt med att tydligare hålla samman arbetet på detta område. Det framgår exempelvis inte hur denna länsstrategi förhåller sig till de nationella målen eller det arbete som sker på EU-nivå. Det framgår inte heller vilken status detta dokument kommer att ha. Såväl KSL som RTK jobbar med dessa frågor så det är väsentligt att det sker en samverkan.”

Reservation anfördes av vice ordföranden Åsa Romson (mp) och ledamoten Stellan Hamrin (v) med hänvisning till sina yrkanden, *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamöterna Eva Louise Erlandsson Slorach (s), Malte Sigemalm (s), Godfrey Etyang (s) samt tjänstgöranden ersättaren Gerd Sjöberg-Granlund (s) och Stellan Hamrin (v) med hänvisning till sina yrkanden, *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 januari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Energifrågornas karaktär och förändringarna inom energisektorn gör att en samlad strategi för regionen är nödvändig. Förvaltningen välkomnar initiativet. Flera aktörer verkar inom området, exempelvis arbetar Regionplane- och trafikkontoret med energiplanering och Kommunförbundet i Stockholms län samordnar energirådgivningen. Förvaltningen ser därför positivt på en samordning av energiarbetet, vilket Länsstyrelsen kan passa för. Däremot vill förvaltningen värna bl.a. den kommunala beslutanderätten och vill påpeka att samordningen ska verka stödjande men inte styrande.

Miljöförvaltningen välkomnar det fortsatta stödet till energirådgivningen i länet och avser att fortsätta erbjuda denna service till stockholmarna.

Utkastet till strategi spänner över väldigt många områden som både kräver samordning och en konkretisering i form av en handlingsplan. Handlingsplanens utgångspunkt skulle kunna vara de mål som finns uppsatta för 2020, nationellt och inom EU. Utifrån dessa kan delmål och hållpunkter för vissa tidpunkter formuleras för att säkerställa att målen uppnås, s.k. backcasting. Mål och åtgärder måste vara tidsatta, ha tydliga åtgärdsägare och i förekom-

mande fall kostnadsberäknas. Lämpliga nyckeltal kan underlätta uppföljningen. Förvaltningen ser en tydlig koppling mellan hur stora resurser som skjuts till för samordningsarbetet och utfallet i form av måluppfyllelse.

Förvaltningen har förståelse för att den korta tidsperioden inte tillåtit ett mer omfattande material, men anser likväl att utkastet till strategi i nuvarande form är väl översiktligt. Generellt sett bedömer förvaltningen att många åtgärder blir dyrare ju längre fram i tiden de ska genomföras. Av den anledningen ser förvaltningen positivt på att hastigheten i omställningen är hög i början av perioden som strategin ska omfatta. Att skjuta kostnader på framtiden är i regel inte lönsamt. Länet har som det konstateras i utkastet goda förutsättningar för en omställning av energisystemet och bör därför dra nytta av denna fördel. Stockholmsregionen kan bli än mer av en föregångare i Europa.

I utkastet till strategi konstateras det att vägtrafiken står för de största och mest svårbemästrade utsläppen av klimatstörande ämnen. Därför är det förvånande att inte fler insatsområden för vägtrafiken föreslås. Förvaltningen efterlyser exempelvis tydligare strategier för att öka andelen förnybara bränslen till transporter, för ökad gång- och cykeltrafik och för ökad och förbättrad kollektivtrafik, särskilt spårvägssatsningar.

När det gäller enskilda insatsområden har förvaltningen följande synpunkter:

Energieffektivisering i bostäder och lokaler.

Boverkets byggregler är tänkta som minimikrav för energiprestanda. Flera exempel i Sverige har visat att det både vid ombyggnation och vid nybyggnation enkelt går att få ner energianvändningen långt under minimikraven, med bibehållen inomhusmiljö och med dagens teknik. Det börjar bli mer vedertaget att bygga med mycket låg energianvändning som resultat, och med tanke på att en byggnads livslängd överstiger 100 år måste antagligen fler byggnader bli mer energieffektiva än idag, inte minst på grund av högre energipriser. Förvaltningen anser att vi i länet bör ställa krav som är mer långtgående än idag och att om- och nybyggnation är viktiga strategiska områden.

Potentialen för energieffektivisering som följer av de nyligen införda energideklarationerna bör tas tillvara. Om inte de åtgärdsförslag som kommer fram vid energideklarationerna genomförs, blir genomgången av byggnaden utan större värde. Aktörerna i länet bör satsa på information och uppföljning. Reglerna för energideklarationer kan bli mycket tydligare på den punkten.

I linje med energitjänstedirektivet kan en bred satsning på energitjänster, eller Energy Performance Contracting (EPC), i större fastighetsbestånd vara av strategiskt värde. En utomstående entreprenör går igenom objekten och föreslår effektiviseringsåtgärder med vinstgaranti enligt en beställares specifikationer. Normalt sett finansierar effektiviseringen sig själv och genomförs på kort tid. Vinsten delas mellan beställaren och entreprenören. Beroende på typen av byggnad kan besparingens storlek variera mellan 15 till 60 % på värme och åttio till 10 % på el, visar erfarenheter i Sverige. Beställarorganisationen tillförs ny kunskap som kan leda till att driften effektiviseras. Stockholms stad har nyligen påbörjat upphandlingen av EPC för stora lokalytor.

Statistik

En viktig grund för uppföljning är att statistiken är tillförlitlig och heltäckande. De uppgifter som kommer fram i energideklarationerna kan underlätta för framtida deklarerationer och annan uppföljning. Därför är det viktigt att statistiken rapporteras enhetligt i t.ex. Energi-myndighetens E-nyckel. Fastighetsägare bör ges stöd för att kunna rapportera på ett enhetligt sätt.

Förnybara energikällor

Förvaltningen välkomnar förslaget att Länsstyrelsen prioriterar handläggningen av ärenden som rör förnybara energikällor. Om ny el behöver produceras bör det ske så effektivt som möjligt och med minimal miljöpåverkan. De områden som behöver utvecklas och som behöver mer uppmuntran och enklare regler är vindkraft och solenergi. Reglerna för inkoppling på nätet för el från solceller behöver förenklas, t.ex. vad gäller rapporteringsskyldighet för små producenter. Förvaltningen hoppas att sådana förslag tas fram inom ramen för Nätan-

slutningsutredningen (www.sou.gov.se/natanslutningsutr/index.htm) vid Näringsdepartementet.

Förvaltningen ser även positivt på förslaget att Länsstyrelsen stödjer kommunernas planering för utbyggnad av vindkraft. Lokalt producerad energi minskar även sårbarheten, även om detta inte varit fokus i strategin.

Det krävs en större utbyggnad av lokalt producerad förnybar energi i den urbana miljön, till vilket Stockholm och stockholmarna kan bidra avsevärt.

Förvaltningen anser att det saknas förslag som kan bidra till ökad konkurrens inom fjärrvärmeproduktion och distribution, vilket fjärrvärmekunderna kan vara väl betjänta av.

Fysisk planering, tillståndsgivning och tillsyn

Förvaltningen anser att behovet av tillsynsvägledning inom områdena energi och trafik är stort. Ett ökat kunskapsutbyte behövs om vilka möjligheter tillsynen ger för att öka energieffektiviseringen, möjligen kan tydligare lagstiftning krävas. I tillståndsgivningen till verksamhetsutövarna kan krav på effektivitet ställas, liksom som Länsstyrelsen föreslår, en klok lokalisering av energianläggningar leda till att spårtrafik och hamnar utnyttjas.

Förvaltningen anser att Länsstyrelsen bör verka för att undanröja hinder som gör det möjligt att bygga en tätare stad

Ett regionalt perspektiv på den fysiska planeringen för trafiken är nödvändig. Förvaltningen ser en utökad samverkan mellan regionala aktörer som ett bra förslag och att planeringen inriktas på kollektivtrafikförsörjning. Planeringen för vägtrafiken bör som det föreslås i strategin ske enligt Vägverkets s.k. fyrstegsprincip. De främsta syftena är att hushålla med resurserna och begränsa transporternas negativa konsekvenser. I arbetet med fyrstegsprincipen strävar man efter att ta fram metoder för att lösa trafikproblemen. 1. Först används metoder som påverkar resbehovet och valet av färdmedel. 2. Därefter används metoder med vilka användningen av det nuvarande trafiknätet kan effektiviseras. 3. Sedan kommer en begränsad förbättring av infrastrukturen. 4. I sista hand övervägs nya investeringar i trafikinfrastrukturen. Förvaltningen instämmer i Länsstyrelsens förslag att verka för en ökad användning av metoder som inriktar sig på det första steget i principen. De syftar t.ex. till att effektivisera användandet av befintlig infrastruktur, minska resbehovet och koppla samman trafikslag.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 februari 2008 att som svar på remissen överlämna och åberopa kontorets tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Martin Hansson (mp), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 januari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Medvetenheten om behovet att på olika sätt åstadkomma hållbar utveckling är idag förhållandevis stort. Frågorna är översiktligt styrda av bl a nationella miljökvalitetsmål. På regional och kommunal nivå finns planer för insatser och aktiviteter inom området. Åtskilliga program och handlingsplaner har fastställts. Lagrummen som styr tillsynen på olika nivåer är också tolkade och utövade i samklang med uppsatta mål.

Förutsättningarna för styrande arbete inom området energiomställning har väsentligt förändrats i och med avregleringen av elmarknaden. Utbyggnad av infrastruktur är nu till allra största delen marknadsstyrd och det offentligas roll skiljer sig mycket från vad som tidigare gällde. Verktygen är få jämfört med tidigare. Dock har myndigheter och det offentligas verk-

samheter en stor möjlighet att bedriva ett aktivt utvecklingsarbete i den egna verksamheten.

Inom regionen pågår nu, vilket också nämns i utkastet till strategi, ett utredningsarbete om energifrågor kopplat till kommande regionala utvecklingsplan, RUFSS 2010. Ett utvecklingsarbete pågår med syfte att integrera klimatstrategiska frågor i planeringen och att beskriva effektiva och kostnadsrealistiska samförstånds lösningar för regionens framtida energiomvandling. Länsstyrelsen medverkar i arbetet, liksom staden och aktörer inom energiområdet.

Utkastets förslag uppdelade på tre nivåer illustrerar mycket bra att åtskilliga frågor faller utanför det egna ansvarsområdet och endast kan bearbetas genom att man verkar för olika önskvärda insatser och resultat. Flera av de ämnesområden som är föremål för sådan verksamhet görs redan i samhället. Det gäller t ex att energi- och klimatfrågor ska integreras i RUFSS 2010, att utbyggnaden av fjärrvärme ska öka i regionen, att information ges om energiomställning, att biogas för fordon prioriteras, att offentlig upphandlingens betydelse för omställningen får uppmärksamhet och att information sprids om energiomställningsarbetet. Dessa åtgärder och många andra kan sannolikt göras än mer aktivt än idag. Frågan är hur denna acceleration uppnås.

Kontoret anser att förutsättningen för energiomställning är att många aktörer inom sina respektive områden och även gemensamt gör insatser utöver det som idag sker. Sannolikt behöver ytterligare insatser initieras. Det syns dock viktigt att begrunda vad som behöver samordnas och av vilken instans.

Det finns en risk att tydligheten grumlans när man spänner över allt för stora områden. Risken finns att de många arbetsuppgifter som föreslås blandas med det dagliga arbetet och inte tydliggör just frågan om energiomställning. Dessutom syns det oklart vilka framgångskriterier ett arbete kan tänkas ha som ska inriktas på att man ska verka för åtskilliga i och för sig önskvärda aktiviteter.

Kontoret finner det naturligare att regionplane- och trafikkontoret sammanhåller arbetet med en strategi och en handlingsplan. Många av de frågor där full rådighet gäller relaterar tydligt till de uppgifter detta kontor har. Dock är det angeläget att alla myndigheter inom regionen prioriterar frågor som rör energiomställning i sin reguljära verksamhet och att dessa samverkar med olika aktörer.

De aktiviteter och förslag som presenteras i utkastet har ej på tydligt sätt koppling till mål inom olika energirelaterade sektorer, såsom trafik och uppvärmning. De kopplar ej heller till mål på övergripande nivå, såsom den andel förnyelsebar energi man vill uppnå eller koldioxid per capita. För Stockholms stad finns sådana politiskt beslutade målsättningar och det kan antas att även den regionala utvecklingsplanen kommer att precisera regionala målsättningar. Enligt stadsbyggnadskontorets mening är det naturligt och önskvärt att strategier och aktiviteter tar sin utgångspunkt i brett förankrade målsättningar.

Trafikkontoret

Trafikkontorets kontorsyttrande daterat den 18 februari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Allmänt om regional energiplanering

Kontoret anser att energiplanering är ett viktigt instrument för att förbättra miljön med inriktning mot växthusgasutsläpp. I regeringens uppdrag till länsstyrelsen ges inga direktiv om

inriktning utan mottagarna av uppdragen har haft stor frihet att utforma sina förslag.

I föreliggande utkast har länsstyrelsen valt att avgränsa uppdraget med energistrategin till att utesluta konsekvenser av klimatpåverkan, risk- och sårbarhetsanalyser och klimatanpassningsåtgärder. Under avsnittet om länsstyrelsens samarbete (3.2.2.c) sägs dock att länsstyrelsen tillsammans med landstingets regionplane- och trafikkontor (RTK) och andra aktörer ska verka för att energi och klimatfrågor integreras i RUFSS 2010. Kontoret anser att klimatanpassningsåtgärder bör ingå i en energistrategi. Länsstyrelsen har vidare avgränsat sitt uppdrag mot annan strategisk planering. Kontoret vill här peka på att den kommunala energiplaneringen på ett tydligare sätt borde ha berörts i utredningsarbetet.

Regional energistrategi bör definieras. Frågan är om länet är en lämplig avgränsning eller om området ska vara större eller mindre? I utkastet har förutsatts, som följd av regeringens uppdrag, länet. Den geografiska avgränsningen bör bli föremål för diskussion i det fortsatta arbetet. Stora energiprojekt kräver samverkan över såväl kommun- som länsgränser.

Det kan också diskuteras i vilken form regional energiplanering ska bedrivas. Den kan ske på frivillig grund i samverkan mellan kommuner och andra aktörer eller genom statlig styrning och medverkan. Om planeringen baseras på kommunala planer kan RTK vara sammanhållande inom ramen för regionplaneprojektet. Om å andra sidan staten vill ha stort inflytande finns hela skalan av lag och författningsföreskrifter att tillgå liksom ekonomiska styr- och incitamentsverktyg. Länsstyrelsens roll är i det sammanhanget oklar. Otydligheten visas även av länsstyrelsens förslag att indela sitt arbete i tre olika nivåer, nämligen inom länsstyrelsens verksamhet, i samarbete med andra och att verka för andras insatser utom länsstyrelsens rådighet. Kontoret tolkar länsstyrelsens roll att i hög grad verka för olika åtgärder. Som stöd för denna tolkning kan anföras att länsstyrelsen i utkastet påpekar att den i sin samordnande roll delvis kan ta på sig uppgiften men att om länsstyrelsen skall agera som en samordnande aktör krävs särskilda resurser.

Kontoret anser att den regionala energiplaneringens status och organisation bör klargöras i det fortsatta arbetet. Det organ som får ansvaret för regional energiplanering måste få resurser och även mandat att genomföra strategin om denna skall bli en kraftfull och få genomslag även i annan planering.

Energistrategins effekt på omställningsarbetet

Inom RTK pågår arbete med en ny regionplan RUFSS 2010. I detta arbete är ett mål att regionens utveckling sker på ett sådant sätt att transporter, energi, infrastruktur m.m. leder till ett effektivt utnyttjande av natur och samhällsresurser. I RTK:s vision för arbetet sägs effektivitet innebära låga utsläpp av klimatpåverkande gaser och förorenande ämnen. I utkastet till strategin sägs länsstyrelsen ha samma vision som RTK för regionens utveckling. Mot den bakgrunden vore det värdefullt om strategin redovisat effekten av utkastets förslag i regionens energiomställning.

Strategins mål ”Ett uthålligt energisystem som kännetecknas av effektiv energianvändning, hushållning med energiresurser samt ökad användning av förnybara energikällor” är otydligt för att utgöra ett mål i en strategi.

Information och utbildning

En viktig fråga för energiomställning är utbildning och information till allmänhet och berörda organ. Frågan har belysts i utkastet varvid länsstyrelsen framhållit sin roll att verka för olika insatser. Kontoret anser att dessa uppgifter har stor betydelse för all energiomställning i hela landet. För att information ska få genomslagskraft krävs resurser och långsiktighet. Förslagsvis bör information och utbildningsfrågor därför läggas på ett statligt organ med ansvar för hela landets energiomställning.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vattens kontorsutlåtande daterat den 4 mars 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har i sina program ”Miljöprogram 2008- 2011” och ”Minskade utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad 2015” tydligt markerat betydelsen av att samtliga förvaltningar och bolag arbetar med energi- och klimat frågor samt angivit riktlinjer och målvärden för att minska stadens utsläpp av växthusgaser.

I linje med Stockholm stads program har Stockholm Vatten, som är både en storkonsument och producent av högvärdig energi, arbetat fram en energistrategi där vi, genom energiomställning från högvärdig till lågvärdig energi och en ökad produktion och användning av biogas, har ambitionen att bedriva en koldioxidneutral verksamhet. Länsstyrelsens utkast till regional energistrategi stöder stadens och bolagets arbete med energifrågor, och i Länsstyrelsens skrivelse beskrivs i olika sammanhang användningen av förnyelsebara bränslen som en viktig del i strategin.

I en magisteruppsats från KTH, inom ramen för biogasmaxprojektet, finns en slutsats som visar att det inom Stockholmsregionen finns råvaror i form av organiskt material som kan processas till sådana volymer fordonsgas att det kan ersätta 5 % av bensin- och dieselbehovet i länet. Användningen av dessa råvaror konkurrerar inte med livsmedelstillverkning.

Vi vill därför betona vikten av att Länsstyrelsen underlättar satsningar i regionen för framställning och användning av biogas. Genom en förbättrad infrastruktur för biogas så stimuleras fordonsindustrin att fortsätta utvecklingen av biogasfordon. Här har den nya regionala utvecklingsplanen för Stockholm ”RUF 2010” en viktig roll.

Stockholms Hamnar AB

Stockholms Hamnar AB beslutade vid sitt sammanträde den 10 mars 2008 följande:

Att återropa och överlämna VD:s förslag som svar på remissen.

Stockholms Hamnars tjänsteutlåtande daterat den 30 januari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Hamn AB anser att den strategi som Länsstyrelsen skickat ut på remiss utgör en bra grund för en förankrad energistrategi för Stockholms län. Stockholms Hamn anser att ett begränsat antal av förslagen som gäller insatser inom Länsstyrelsens egen verksamhet, Länsstyrelsens insatser i samverkan med andra aktörer samt insatser hos andra enskilda aktörer i länet, berör hamnens verksamhet direkt eller indirekt.

Insatser inom Länsstyrelsens egen verksamhet

Stockholms Hamn ser det som viktigt att Länsstyrelsen tar ett övergripande ansvar och bevakar att kommunerna i sin fysiska planering reserverar mark för produktion av förnybar energi i både södra och norra regiondelarna. Länsstyrelsen har en viktig roll när det gäller att bevaka att områden som i kommunernas översiktsplaner avsatts till områden för teknisk försörjning som anläggningar för energiproduktion, kraftledningsnät, naturgasledningar, avfallsanläggningar samt vatten- och avloppsanläggningar *inte* tas bort eller bebyggs i sin närhet så att deras nuvarande eller framtida funktion undergrävs. På motsvarande sätt bör strategiska kommunikationsleder, vattenområden, farleder och kommunikationsanläggningar bevakas av länsstyrelsen så att inte dessa hotas. Dessa har i många fall en stor betydelse för energiförsörjningen. Värtabanen, energihamnen i Värtan och Loudden är sådana exempel.

Mot bakgrund av att vissa områden för teknisk försörjning och kommunikationsleder i översiktsplanerna är ifrågasatta, som till exempel det i Stockholms översiktsplan planerade kraft-

värmeverket i Lövsta, vore det bra om sådan markanvändning i översiktsplanerna utreds särskilt av Länsstyrelsen, eventuellt utifrån miljöbalkens regler om statligt riksintresse. Här anser Stockholms Hamn AB att det är viktigt att Länsstyrelsen i sin tillstånds- och prövningsverksamhet verkar för att energianläggningar lokaliseras i anslutning till hamnar och/eller spårförbindelser så att transportarbetet på väg kan hållas nere.

Länsstyrelsens samverkan med andra aktörer

Då Stockholms län har en förhållandevis dålig sammanhållen struktur och svag politisk organisation på bland annat energi- och planområdet, är det av stor betydelse att samarbetet och samordningen mellan de regionala organ som finns, utvecklas och stärks. Det gäller i praktiken samarbetet mellan Länsstyrelsen, Regionplane- och Trafikkontoret i landstinget (RTK) samt Kommunförbundet Stockholms Län (KSL). Här kommer bland annat samarbetet inför den regionala utvecklingsplanen 2010 att bli ett viktigt strategiskt dokument på energiområdet. Det är i det sammanhanget betydelsefullt att det i dessa regionala organ finns god kompetens i energi- och klimatfrågor nu när de flesta kommuner i samband med att man har sålt sina energibolag avhänt sig merparten av kompetensen på energiområdet. Ett särskilt stöd kan därför också behövas till kommunerna i deras arbete med utformningen av kommunala energiplaner.

Av strategisk betydelse är således att Länsstyrelsen i nära samarbete med RTK och KSL verkar för att energifrågorna i program och utvecklingsplaner prioriteras högt. Frågor om markanvändning för energianläggningar, terminaler och kommunikationsleder i dessa program och planer måste lokalt sett få en mer central roll. Mot bakgrund av att kommunerna inte alltid prioriterar sådana, ofta kontroversiella frågor i sina lokala planer, är det ur ett energipolitiskt perspektiv väsentligt att det sker med kraft i det regionala arbetet.

Som utredningen konstaterar är det viktigt att säkerställa effektiva transportvägar för energiförsörjningen och att särskilt planera för lämpliga upplageplatser för de volymmässigt omfattande biobränslena. För transporter av biobränslen från andra kontinenter eller från andra sidan Östersjön är sjöfart särskilt lämplig. Effektiva kraftvärmeanläggningar med biobränslen förutsätter dock att bränslet kan användas och förvaras invid dessa anläggningar i ett slutet system. Detta på grund av bland annat brandsäkerhetsskäl. Möjlighet att mellanlagra biobränslen i hamnära lägen kan dock vara attraktivt för de transoceaniska fartyg som kan gå in i Östersjön, för vidare omlastning till mindre fartyg eller järnväg för transport till centrala Stockholm eller Mälaren. Norvikudden i Nynäshamn har dock ej planerats för sådant gods och har efter miljöprovning ej heller tillstånd att hantera sådana produkter.

Stockholms Hamn delar synen i utredningen som säger att sjöfarten har en potential att vara ett miljöanpassat och kostnadseffektivt transportmedel och att denna potential bör utvecklas. Det är också mot denna bakgrund som Stockholms Hamn genomför stora investeringsprojekt i både Värtahamnen och vid Norvikudden i Nynäshamn för att öka sjöfartens andel av godstransporterna till och från Stockholm/Mälardalen.

Länsstyrelsens agerande för andras insatser på energiområdet

Det är bra om Länsstyrelsen som föreslås kan bidra till att öka kunskapen och förståelsen för energifrågorna i små och medelstora företag. Skall detta i praktiken vara genomförbart krävs dock att en arbetsplan för detta finns utformad med tydliga mål och strategier för arbetet. Särskilda resurser kommer också att behöva frigöras för sådana insatser.

I detta arbete kan Länsstyrelsen, vilket också sägs i förslaget till energistrategi, utgöra en viktig kunskapsbank för finansiering för utveckling av energisnåla produkter och processer. Det gäller inte minst med medel via EU men även från nationella organ och myndigheter.

SISAB

SISAB:s kontorsutlåtande daterat den 19 februari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

SISAB framför synpunkter endast vad gäller delar av punkten 3.2 ”insatser som förutsätter Länsstyrelsens samverkan med andra aktörer” och om delar av punkten 3.3 ”verka för andras insatser, insatser utom länsstyrelsens rådighet”.

SISAB anser att länsstyrelsens förslag om att utveckla samarbete med energimyndigheten och Boverket i syfte att påverka utformningen av nya energistöd är positivt. Bolaget ser att energistöd behövs för utbildningslokaler. SISAB anser vidare att informationen om energistöd kan förbättras samt att vi ser behov av stöd vid administration och kommunikation med länsstyrelse eller annan part.

SISAB är positiv till att länsstyrelsen arbetar för att främja utbyggnad av fjärrvärme i regionen. Bolaget finner att den hittills mest påtagligt positiva åtgärden mot växthuseffekten har varit den stora övergången till fjärrvärme. Denna utveckling måste fortsätta i hög takt tills all uppvärmning med olja och stadsgas är helt utfasad. SISAB anser att det nu även är viktigt att gå vidare med betydligt effektivare fjärrvärmeanvändning, eftersom behovet av biobränslen snabbt även ökar i transportsektorn. Det är därför av största vikt att nu göra större effektiviseringsåtgärder i stadens fastigheter.

RESERVATIONER M.M.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (v), och
Ersätтарыttrande gjordes av ersättaren Lotten von Hofsten (v) enligt följande yrkande

”Exploateringsnämnden beslutar

Att exploateringsnämnden besvarar kommunstyrelsens remiss av utkastet till regional energi-strategi med exploateringskontorets tjänsteutlåtande,

Att därutöver anför följande:

Det är av strategisk betydelse att staden tar ett helhetsgrepp om energifrågorna för att minska stadens energiförbrukning och öka andelen förnybar energi. Därför vill vänsterpartiet utreda möjligheterna att starta ett nytt kommunalt energibolag som satsar på biogasproduktion och vindkraft. Möjligheterna för andra typer av förnybara energikällor som solenergi ska också undersökas. Det nya kommunala bolaget ska inte bara producera biogas utan även en restprodukt som kan användas som gödning i jordbruket. Härigenom skulle stadens avfallshantering på ett långsiktigt hållbart sätt kunna bidra till lägre energikostnader och en renare stad.

Målet är att Stockholm ska bli en fossilbränslefri stad senast 2030. Energicentrum, som in-rättats med medel från miljömiljarden, ska användas av stadens verksamheter som ett stöd att minska energiförbrukningen. Dess verksamhet ska utökas för att nå en energieffektivisering i stadens verksamheter med minst 15 procent till 2010. ”

Reservation anfördes av ledamoten Emilia Hagberg (mp), och
Ersätтарыttrande gjordes av ersättaren Torkel Tigerschiöld (mp) enligt följande yrkande

”Exploateringsnämnden beslutar

Att som svar på remissen anför följande

Det behövs en nationell strategi och handlingsplan för energiomställning. De åtgärder som lyfts fram av Länsstyrelsen visar på den stora bredd av åtgärder som krävs och tydliggör att behovet av samverkan är stor inom regionen. Däremot är brödtexten föråldrad och inte särskilt framåtsyftande eller visionär. Alltför stort fokus är på vilka problem som finns istället för att lyfta fram tydliga mål. Det fokuseras alltför mycket på de hinder som finns för en energiomställning.

Aktuellt EU-mål är ju en minskning av utsläppen med 30 procent fram till 2020. Sveriges nationella mål bör inte längre, i synnerhet om Sverige ska vara ett föregångsland i att utveckla clean-tech och energieffektiva rutiner inom industri och förvaltning. Detta avsnitt måste uppdateras. Det som beskrivs i avsnittet ”Vision” är inte alls visionärt utan mest luddigt. Det är inte särskilt klimatsmart att skriva ”Energiförsörjning till konkurrenskraftiga priser” när de energipriserna är orsaken till att vi använder alldeles för mycket energi idag. Det är inte heller särskilt visionärt att tro att biltrafiken aldrig kommer att bli fossilfri.

Texten under rubriken ”Regionala mål för Stockholmsregionen” är onödigt pessimistisk. Här står t.ex. ”Byggandet av ett i bred mening hållbart samhälle innebär ofta grannliga av-vägningar, inte mot andra intressen utan även MELLAN MILJÖ- OCH HÄLSOMÅL SINS-

EMELLAN”. Det är i själva verket ytterst få konflikter mellan miljö- och hälsomål. Oftast går dessa hand i hand, t.ex. är giftfri mat och giftfria textilier mer hälsosamma, liksom det är bra för hälsan att gå och cykla istället för att åka bil. Alltså, hälsa och miljö ger synergier, inte intressekonflikter.

Den tredje punkten, under rubriken ”Undersökning om aktörernas syn på energisituationen i regionen” kan ifrågasättas. Det står att ekonomi är det största hindret för energieffektivisering, vilket inte stämmer. Energieffektiviseringar brukar generellt spara pengar, även om det med dagens låga energipriser ofta inte är tillräckligt mycket pengar som sparas för att motivera att saker och ting görs.

Under rubriken ”Verka för ett attraktivt och hållbart transportsystem” står det att nyinvesteringar i trafikinfrastruktur behövs. Det är dock oklart vilka investeringar som avses och hur länsstyrelsen kan påverka detta.

Mycket fokus ligger på information men det är inte tillräckligt. Det saknas förslag på ekonomiska incitament och styrmedel. Trängselavgifter nämns inte.

Det finns fler områden inom länsstyrelsens verksamhetsområden där insatser för minskade klimatutsläpp skulle kunna göras, exempelvis informera om solvärmebidrag, se till att bidrag för energieffektivisering och förnybar energi används, hjälpa kommunerna med energieffektiv planering, t.ex. att lägga bostäder nära service och kommunikationer vid tillståndsgivning för anläggningar inte ge tillstånd till energislukande industrier, Regionplanera för energieffektiv bebyggelse och infrastruktur, se till att skogsvården gör att skogen används energieffektivt och att trä används för bränsle.

Det är anmärkningsvärt att exploateringskontoret intar en så passiv och problemorienterad inställning till energiomställningen. Stockholms kommun har stora möjligheter att styra byggutvecklingen genom att ställa krav på att lågenergihus/passivhus byggs, att solenergi ska nyttjas, att exploateringen inte ska bidra till ökade transporter osv. ”

Fastighetsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Martin Michel (mp) och ersättaren Yildiz Kafkas (mp) enligt det av dem framställda yrkandet enligt följande

”Fastighetsnämnden beslutar att som svar till remissen föreslå följande:

- att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
- att förorda länsstyrelsen att höja ambitionen och effektiviseringsnivån från 4 % till den aktuella EU-nivån som är 30 % fram till 2020, för att verkligen effektivisera energiutbytet och minska klimatpåverkande gaser
- att vidare bearbetning av strategierna bör stort utrymme ges för att leda om godstransporterna från lastbil till tåg och utveckla strategier för utbyggd kollektivtrafik
- att länsstyrelsen bör samordna de regionala aktörerna för att bygga regionala biogasanläggningar
- att ge bättre information för konsumenter/brukare om energirådgivning samt
- att därutöver anföra följande:

Miljöeffekter av energiförbrukning och åtgärder för energieffektivisering är välkända sedan länge, ändå går utvecklingen mot energieffektiva byggnader långsamt. På grund av detta bör användningen av ekonomiska och administrativa styrmedel öka till exempel genom skattelättnader i form av lägre poäng vid fastighetstaxering för energieffektiva fastigheter (moroten) förutom skatter och avgifter (piskan) införas. Nyckeltal måste införas i energianvändningen för att ge tydligare incitament för att uppnå mätbara mål med hushållandet av energianvändningen.

Individuell mätning av energiförbrukning installeras såväl i nya som i befintliga fastigheter. Vinsten av energieffektiviseringen betalar snabbt investeringen i fler mätare. Äldre fastigheter är vanligen mindre energieffektiva vilket gör att besparingen blir ännu större.

Vi anser att karv på 4 % minskning av växthusgaser under 2008- 2012 är ett allt för lågt krav. Det anges inte heller tydligt vilket år används som referens (utgångspunkt) för att räkna fram differensen. De uppgifter som utgör grunden till tjänsteutlåtandet är i vissa fall föråldrade. Sverige som ratificerade Kyotoavtalet redan 2002 borde gå i bräschen för att minska sitt utsläpp och följa EU:s aktuella mål med 30 %. Sveriges nationella mål bör inte vara lägre, i synnerhet om Sverige ska vara ett föregångsland i att utveckla cleantech och energieffektiva rutiner inom industri och förvaltning.

Det blir intressant att se hur Sverige förhåller sig till detta. Med tanke på att bara ett av de fastställda nationella miljömålen kan nås i tid, d.v.s. "God bebyggd miljö" är det högtid att vidta skyndsamma åtgärder för att uppfylla övriga miljömålen bl.a. "Begränsad klimatpåverkan".

Länsstyrelsen i sin sammanhållande roll i en länsövergripande energistrategi borde fokusera mera på en utvecklad arbetsmetod för dialog med länets kommuner i frågan. Det räcker inte med att länsstyrelsen följer upp/granskar kommunens fysiska planering precis som man har gjort hittills. De snabba förändringarna i klimatet ställer högre krav på samordnings- och samverkansinsatser.

Idag kan vi konstatera att trots alla goda intentioner att spara energi, omställa bränsleförbrukningen från fossila till miljövänligare energikällor och minska växthuseffekten planeras i Stockholm utan att dessa aspekter beaktas i tidigt planskede. Här borde länsstyrelsen ta ett helhetsgrepp och skapa möjligheter för kommuner för att fastställa gemensamma principer vid planering av nya byggnader och infrastruktur, modernisering av energikällor och tekniker, bilpooler, planera för att underlätta för kollektivtrafik, utfartsparkeringar och andra åtgärder för att minska användningen av fossilt bränsle så att hela länet drar åt samma håll.

Det finns redan nu möjligheter för länsstyrelsen att spela en mer aktiv roll i hållbar planering, energieffektivisering och omställning från fossilt bränsle till förnybara genom att använda sig av miljöbalkens hushållningsbestämmelser och försiktighetsprincipen. Tyvärr ser vi gång på gång att de nödvändiga åtgärderna för en hållbar fysisk planering kompromissas bort vid länsstyrelsens granskningsyttranden.

Det kanske är så att länsstyrelsen bör ompröva sin roll som samordnande kraft, arbeta mer förebyggande än efterkommande och hitta nya arbetsmetoder som bygger på utvecklad dialog med kommunerna. Vi hoppas att länsstyrelsen i den kommande handlingsplanen konkretiserar hur samverkan med kommuner i klimatfrågan kan utvecklas vidare.

I avsnittet "insatser som förutsätter Länsstyrelsens samverkan med andra aktörer", punkt c. nämns bl.a. att "tillsammans med regionplane- och trafikkontoret (RTK) och andra berörda aktörer verka för att energi- och klimatfrågor integreras i regional utvecklingsplan 2010 för Stockholmsregionen (RUF 2010). Det är numera välkänt att i RUF sattes mycket större tyngd på infrastruktur för biltrafik än kollektivtrafik. För att RUF fortsättningsvis ska vara trovärdig i klimatfrågan krävs det att den innehåller rejäla satsningar på kollektivtrafik i alla former. I detta sammanhang är det angeläget att få en redovisning om hur godstransporter med lastbilar kan flyttas över till tåg och planera för spårkapacitet för godstrafik på tåg. Detta är inte viktigt enbart av klimatskäl även av säkerhetsskäl.

I punkt f. Under samma avsnitt sägs att "I samverkan med regionplaneringen och kommunernas fysiska planering verka för samhällsbyggnad anpassad för kollektivtrafik". Vi anser att denna punkt är mycket viktig och bör i den kommande handlingsplanen ges större utrymme.

I punkterna i och l behandlas behovet av samlokalisering av biodrivsmedelsproduktion och prioritera nyttjandet av biogas för fordon. Vi välkomnar detta och förordar att staten samarbetar med regionerna för finansiering och genomförande av biogasanläggningar. Idag går stora mängder biologiskt avfall till förlorat. Detta i stället för att utnyttja den enorma resursen, i första hand matavfallet från storkök, livsmedelbranschen och hushåll som ger dessutom eko-

nomiska vinster. En stor satsning på nyttiggörandet av organiskt avfall kräver också satsningar på nödvändig infrastruktur som staten bör ta ett större ansvar för.

Punkt m. handlar bl.a. om att främja utnyttjandet av solenergi och solvärme. Den är en angelägen fråga som bör belysas närmare i handlingsplanen. Ett brett utnyttjande av solenergi, förutom miljövinster, gynnar tillverkningsindustrin inom branschen och öppnar nya exportmöjligheter.

Avsnittet "Verka för andras insatser" punkt a. "länsstyrelsen ska verka för att offentlig upphandling används som verktyg för att öka efterfrågan på energieffektiva varor och tjänster samt för att öka andelen av förnybara energikällor inom länet". Här kan länsstyrelsen starta en intensiv informationskampanj för att bistå kommuner att kunna ställa miljökrav vid upphandlingar. Idag finns stora kunskapsluckor och osäkerhet inom detta område, särskilt i mindre kommuner. Punkt g. Handlar om information och man nämner *Energicentrum* i Stockholm som ett bra exempel. Tyvärr är det inte många som känner till existensen av *Energicentrum* och var det går ut på. Här finns behov av ökade informationsinsatser.

Under rubriken "Avgränsningar" i sid. 13 anges att "Arbetet med energistrategin har inte omfattat konsekvenser av klimatpåverkan, risk- och sårbarhetsanalyser, och klimatanpassningsåtgärder". Dessa frågor utgör grunden för att utforma en energistrategi och vi förutsätter att detta inkluderas i det fortsatta arbetet.

Texten under rubriken "Regionala mål för Stockholmsregionen" är trist och onödigt pessimistisk. Här står t.ex. "Byggandet av ett i bred mening hållbart samhälle innebär ofta grannliga avvägningar, inte mot andra intressen utan även MELLAN MILJÖ- OCH HÄLSOMÅL SINSEMELLAN". Vi anser att det är ytterst få konflikter mellan miljö- och hälsomål. Oftast går dessa hand i hand, t.ex. är giftfri mat och giftfria textilier mer hälsosamma, liksom det är bra för hälsan att gå och cykla istället för att åka bil. Alltså, hälsa och miljö ger synergier, inte intressekonflikter!

Den tredje punkten, under rubriken "Undersökning om aktörernas syn på energisituationen i regionen" är märkligt. Det står att ekonomi är det största hindret för energieffektivisering, vilket inte stämmer. Energieffektiviseringar brukar generellt spara pengar, även om det med dagens låga energipriser ofta inte är tillräckligt mycket pengar som sparas för att motivera att saker och ting görs.

På sidan 16 under rubriken "Verka för ett attraktivt och hållbart transportsystem" står det att nyinvesteringar i trafikinfrastruktur behövs. Frågan är vilka investeringar och vad länsstyrelsen vill ha och hur de kan påverka detta.

På sidan 19 under rubriken "Verka för andras insatser" står mycket om information. Vi håller med om informationens stora betydelse, men utan ekonomiska incitament blir även information verkningslös. Vi saknar tydliga förslag till ekonomiska styrmedel både i länsstyrelsens strategi och förvaltningens tjänsteutlåtande.

Några tips på hur stadens förvaltningar kan arbeta för att hushålla med energin samt för att minska växthusgaserna:

1. Kolla upp de olika statliga stöd och bidrag som finns för bostadsbyggande (informera om solvärmebidrag etc).
2. Söka stöd och bidrag för energieffektivisering och förnybar energi.
3. Länsstyrelsen kan hjälpa till med information om planering för bostadsförsörjning, energieffektiv planering, t.ex. att lägga bostäder nära service och kommunikationer m. m.
4. Se till att eco - driving finns med i trafik- och körkortsutbildning.
5. Stötta ekologiskt jordbruk.

6. Allmänt miljöarbete – sätta upp miljömål.
7. Inte ge tillstånd till energislukande industrier, jobba med utsläpps rättigheter.
8. Planera för energieffektiv bebyggelse och infrastruktur.
9. Se till att skogen används energieffektivt, använda trä för bränsle.
10. Inte ge tillstånd för miljöfarliga transporter etc.”

Reservation anfördes av ledamoten Bengt Sandberg m.fl. (s) enligt det av dem framställda yrkandet enligt följande

”Att godkänna kontorets förslag till yttrande, samt att därutöver anföra följande

Kontorets uppfattning, att en regional samordning är av godo och att reella ”muskler” behövs för att en sådan ska ge resultat, är riktig. Arbetet kan inte begränsas till verksamheter där länsstyrelsen själv har rådighet. Nämnden vill i det här sammanhanget erinra om Klimat- och sårbarhetsutredningens förslag om att länsstyrelserna bör inrätta klimatdelegationer för att driva omställningsarbetet framåt.”

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Martin Michel (mp) och ersättaren Yildiz Kafkas (mp) enligt följande

”Om tanken med remissförfarandet är att få fram genomtänkta och konstruktiva förslag på remissen så är det oacceptabelt att nämnden endast får några dagar på sig att svara. Dessutom är det symptom på att de vedertagna demokratiska principerna för denna typ av samråd inte fungerar vilket är djupt illavarslande. Remissen är viktig och kräver kunskap för att kunna besvaras på ett sätt som remissförfarandet förväntas ge.

För att nämnden ska kunna veta var förseningarna sker bör förvaltningen alltid ange tidpunkten då remissen kommer förvaltningen tillhanda och utgångstiden för remissvaret. Detta bör tillämpa som standard vid varje remisshantering.”

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Åsa Romson (mp) och ledamoten Stellan Hamrin (v) med hänvisning till sina yrkanden enligt följande.

1. att som svar på remissen anföra följande

”Det behövs en regional strategi och handlingsplan för energiomställning. De åtgärder lyfts fram i länsstyrelsen visar på den stora bredd av åtgärder som krävs och tydliggör att behovet av samverkan är stor inom regionen. Däremot är brödtexten föråldrad och inte särskilt framåt-syftande eller visionär. Det är alltför stort fokus på vilka problem som finns istället för att lyfta fram tydliga mål. Det fokuseras alltför mycket på de hinder som finns för en energiomställning.

Aktuellt EU-mål är ju en minskning av utsläppen med 30 procent fram till 2020. Sveriges nationella mål bör inte vara lägre, i synnerhet om Sverige ska vara ett föregångsland i att utveckla clean-tech och energieffektiva rutiner inom industri och förvaltning. Detta avsnitt måste uppdateras. Det som beskrivs i avsnittet ’Vision’ är inte alls visionärt utan mest ludigt. Det är inte särskilt klimatsmart att skriva ’energiförsörjning till konkurrenskraftiga pri-

ser' när energipriserna är orsaken till att vi använder alldeles för mycket energi idag. Det är inte heller särskilt visionärt att tro att biltrafiken aldrig kommer att bli fossilfri.

Texten under rubriken 'Regionala mål för Stockholmsregionen' är onödigt pessimistisk. Här står t.ex. 'Byggandet av ett i bred mening hållbart samhälle innebär ofta grannliga avvägningar, inte mot andra intressen utan även mellan miljö- och hälsomål sinsemellan. Det är i själva verket ytterst få konflikter mellan miljö- och hälsomål. Oftast går dessa hand i hand, t.ex. är giftfri mat och giftfria textilier mer hälsosamma, liksom det är bra för hälsan att gå och cykla istället för att åka bil. Alltså, hälsa och miljö ger synergier, inte intressekonflikter.

Den tredje punkten, under rubriken 'Undersökning om aktörernas syn på energisituationen i regionen' kan ifrågasättas. Det står att ekonomi är det största hindret för energieffektivisering, vilket inte stämmer. Energieffektiviseringar brukar generellt spara pengar, även om det med dagens låga energipriser ofta inte är tillräckligt mycket pengar som sparas för att motivera att saker och ting görs.

Under rubriken 'Verka för ett attraktivt och hållbart transportsystem' står det att nyinvesteringar i trafikinfrastruktur behövs. Det är dock oklart vilka investeringar som avses och hur länsstyrelsen kan påverka detta.

Mycket fokus ligger på information men det är inte tillräckligt. Det saknas förslag på ekonomiska incitament och styrmedel. Trängselavgifter nämns inte.

Det finns fler områden inom länsstyrelsens verksamhetsområden där insatser för minskade klimatutsläpp skulle kunna göras, exempelvis informera om solvärmebidrag, se till att bidrag för energieffektivisering och förnybar energi används, hjälpa kommunerna med energieffektiv planering, t.ex. att lägga bostäder nära service och kommunikationer vid tillståndsgivning för anläggningar inte ge tillstånd till energislukande industrier, Regionplanera för energieffektiv bebyggelse och infrastruktur, se till att skogsvården gör att skogen används energieffektivt och att används trä för bränsle."

Reservation anfördes av ledamöterna Eva Louise Erlandsson Slorach (s), Malte Sigemalm (s), Godfrey Etyang (s) samt tjänstgöranden ersättaren Gerd Sjöberg-Granlund (s) och Stellan Hamrin (v) med hänvisning till sina yrkanden enligt följande.

1 godkänna förvaltningens förslag till yttrande

2 därutöver anför följande

"Förvaltningens uppfattning, att en regional samordning är av godo och att reella 'muskler' behövs för att en sådan ska ge resultat, är riktig. Arbetet kan inte begränsas till verksamheter där länsstyrelsen själv har rådighet och en framgångsrik strategi kräver även kostnadsberäkningar och avvägningar mellan olika insatser. Vi vill i det här sammanhanget erinra om Klimat- och sårbarhetsutredningens förslag om att länsstyrelserna bör inrätta klimatdelegationer för att driva omställningsarbetet framåt."

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Martin Hansson (mp) enligt följande

"Att stadsbyggnadsnämnden beslutar att

som svar till remissen föreslå följande: att delvis bifalla kontorets förslag till beslut, att förorda länsstyrelsen att höja ambitionen och effektiviseringsnivån från 4 % till den aktuella EU-nivån som är 30 % fram till 2020 för att verkligen effektivisera energiutbytet och minska klimatpåverkande gaser, att i vidare bearbetning av strategierna bör stort utrymme ges för att leda om godstransporterna från lastbil till tåg och utveckla strategier för utbyggd kollektivtrafik, att länsstyrelsen bör samordna de regionala aktö-

rena för att bygga regionala biogasanläggningar, att ge bättre information för konsumenter/brukare om energirådgivning samt att därutöver anföra följande:

Miljöeffekter av energiförbrukning och åtgärder för energieffektivisering är välkända sedan länge, ändå går utvecklingen mot energieffektiva byggnader långsamt. På grund av detta bör användningen av ekonomiska och administrativa styrmedel öka till exempel genom skattelättnader i form av lägre poäng vid fastighetstaxering för energieffektiva fastigheter (moroten) förutom skatter och avgifter (piskan) införs. Nyckeltal måste införas i energianvändningen för att ge tydligare incitament för att uppnå mätbara mål med hushållandet av energianvändningen.

Individuell mätning av energiförbrukning installeras såväl i nya som i befintliga fastigheter. Vinsten av energieffektiviseringen betalar snabbt investeringen i fler mätare. Äldre fastigheter är vanligen mindre energieffektiva vilket gör att besparingen blir ännu större.

Vi anser att karv på 4 % minskning av växthusgaser under 2008- 2012 är ett allt för lågt krav. Det anges inte heller tydligt vilket år används som referens (utgångspunkt) för att räkna fram differensen. De uppgifter som utgör grunden till tjänsteutlåtandet är i vissa fall föråldrade. Sverige som ratificerade Kyotoavtalet redan 2002 borde gå i bräschen för att minska sitt utsläpp och följa EU:s aktuella mål med 30 %. Sveriges nationella mål bör inte vara lägre, i synnerhet om Sverige ska vara ett föregångsland i att utveckla cleantech och energieffektiva rutiner inom industri och förvaltning.

Det blir intressant att se hur Sverige förhåller sig till detta. Med tanke på att bara ett av de fastställda nationella miljömålen kan nås i tid, d.v.s. ”God bebyggd miljö” är det högtid att vidta skyndsamma åtgärder för att uppfylla övriga miljömålen bl.a. ”Begränsad klimatpåverkan”.

Länsstyrelsen i sin sammanhållande roll i en länsövergripande energistrategi borde fokusera mera på en utvecklad arbetsmetod för dialog med länets kommuner i frågan. Det räcker inte med att länsstyrelsen följer upp/granskar kommunens fysiska planering precis som man har gjort hittills. De snabba förändringarna i klimatet ställer högre krav på samordnings- och samverkansinsatser.

Idag kan vi konstatera att trots alla goda intentioner att spara energi, omställa bränsleförbrukningen från fossila till miljövänligare energikällor och minska växthuseffekten planeras i Stockholm utan att dessa aspekter beaktas i tidigt planskede. Här borde länsstyrelsen ta ett helhetsgrepp och skapa möjligheter för kommuner för att fastställa gemensamma principer vid planering av nya byggnader och infrastruktur, modernisering av energikällor och tekniker, bilpooler, planera för att underlätta för kollektivtrafik, utfartsparkeringar och andra åtgärder för att minska användningen av fossilt bränsle så att hela länet drar åt samma håll.

Det finns redan nu möjligheter för länsstyrelsen att spela en mer aktiv roll i hållbar planering, energieffektivisering och omställning från fossilt bränsle till förnybara genom att använda sig av miljöbalkens hushållningsbestämmelser och försiktighetsprincipen. Tyvärr ser vi gång på gång att de nödvändiga åtgärderna för en hållbar fysisk planering kompromissas bort vid länsstyrelsens granskningsyttranden.

Det kanske är så att länsstyrelsen bör ompröva sin roll som samordnande kraft, arbeta mer förebyggande än efterkommande och hitta nya arbetsmetoder som bygger på utvecklad dialog med kommunerna. Vi hoppas att länsstyrelsen i den kommande hand-

lingsplanen konkretiserar hur samverkan med kommuner i klimatfrågan kan utvecklas vidare.

I avsnittet ”insatser som förutsätter Länsstyrelsens samverkan med andra aktörer”, punkt c. nämns bl.a. att ”tillsammans med regionplane- och trafikkontoret (RTK) och andra berörda aktörer verka för att energi- och klimatfrågor integreras i regional utvecklingsplan 2010 för Stockholmsregionen (RUFSS 2010). Det är numera välkänt att i RUFSS sattes mycket större tyngd på infrastruktur för biltrafik än kollektivtrafik. För att RUFSS fortsättningsvis ska vara trovärdig i klimatfrågan krävs det att den innehåller rejäla satsningar på kollektivtrafik i alla former. I detta sammanhang är det angeläget att få en redovisning om hur godstransporter med lastbilar kan flyttas över till tåg och planera för spårkapacitet för godstrafik på tåg. Detta är inte viktigt enbart av klimat-skäl även av säkerhetsskäl.

I punkt f. Under samma avsnitt sägs att ”I samverkan med regionplaneringen och kommunernas fysiska planering verka för samhällsbyggnad anpassad för kollektivtrafik”. Vi anser att denna punkt är mycket viktig och bör i den kommande handlingsplanen ges större utrymme.

I punkterna i och l behandlas behovet av samlokalisering av biodrivsmedelsproduktion och prioritera nyttjandet av biogas för fordon. Vi välkomnar detta och förordar att staten samarbetar med regionerna för finansiering och genomförande av biogasanläggningar. Idag går stora mängder biologiskt avfall förlorat. Detta i stället för att utnyttja den enorma resursen, i första hand matavfallet från storkök, livsmedelbranschen och hushåll som ger dessutom ekonomiska vinster. En stor satsning på nyttiggörandet av organiskt avfall kräver också satsningar på nödvändig infrastruktur som staten bör ta ett större ansvar för.

Punkt m. handlar bl.a. om att främja utnyttjandet av solenergi och solvärme. Den är en angelägen fråga som bör belysas närmare i handlingsplanen. Ett brett utnyttjande av solenergi, förutom miljövinster, gynnar tillverkningsindustrin inom branschen och öppnar nya exportmöjligheter.

Avsnittet ”Verka för andras insatser” punkt a. ”länsstyrelsen ska verka för att offentlig upphandling används som verktyg för att öka efterfrågan på energieffektiva varor och tjänster samt för att öka andelen av förnybara energikällor inom länet”. Här kan länsstyrelsen starta en intensiv informationskampanj för att bistå kommuner att kunna ställa miljökrav vid upphandlingar. Idag finns stora kunskapsluckor och osäkerhet inom detta område, särskilt i mindre kommuner. Punkt g. Handlar om information och man nämner *Energicentrum* i Stockholm som ett bra exempel. Tyvärr är det inte många som känner till existensen av *Energicentrum* och var det går ut på. Här finns behov av öka informationsinsatser.

Under rubriken ”Avgränsningar” i sid. 13 anges att ”Arbetet med energistrategin har inte omfattat konsekvenser av klimatpåverkan, risk- och sårbarhetsanalyser, och klimatanpassningsåtgärder”. Dessa frågor utgör grunden för att utforma en energistrategi och vi förutsätter att detta inkluderas i det fortsatta arbetet.

Texten under rubriken "Regionala mål för Stockholmsregionen" är trist och onödigt pessimistisk. Här står t.ex. "Byggandet av ett i bred mening hållbart samhälle innebär ofta grannliga avvägningar, inte mot andra intressen utan även MELLAN MILJÖ- OCH HÄLSOMÅL SINSEMELLAN". Vi anser att det är ytterst få konflikter mellan miljö- och hälsomål. Oftast går dessa hand i hand, t.ex. är giftfri mat och giftfria texti-

ler mer hälsosamma, liksom det är bra för hälsan att gå och cykla istället för att åka bil. Alltså, hälsa och miljö ger synergier, inte intressekonflikter!

Den tredje punkten, under rubriken "Undersökning om aktörernas syn på energisituationen i regionen" är märkligt. Det står att ekonomi är det största hindret för energieffektivisering, vilket inte stämmer. Energieffektiviseringar brukar generellt spara pengar, även om det med dagens låga energipriser ofta inte är tillräckligt mycket pengar som sparas för att motivera att saker och ting görs.

På sidan 16 under rubriken "Verka för ett attraktivt och hållbart transportsystem" står det att nyinvesteringar i trafikinfrastruktur behövs. Frågan är vilka investeringar och vad länsstyrelsen vill ha och hur de kan påverka detta.

På sidan 19 under rubriken "Verka för andras insatser" står mycket om information. Vi håller med om informationens stora betydelse, men utan ekonomiska incitament blir även information verkningslös. Vi saknar tydliga förslag till ekonomiska styrmedel både i länsstyrelsens strategi och förvaltningens tjänsteutlåtande.”